

gos zokogása tört ki. Mindnyájunk szemeiben könnyek rezegtek. Kocsis magára, nehányszor könnyeit törölte. A nagy hazafi szava tisztán és csengő: hangja erőteljes, s az előadás kerületessége és kerekdedége most is olyan, hogy ezen szónoki külsőségekben is még most is a művelt világ első szónokai legjeléséhez sorolható.

Thury György meggyilkoltatásának bűnpere

a kézdi-vásárhelyi királyi törvényszék előtt 1877. január 26-án.

(Vége)

Elővezetik Kocsis Mihályt. Ez is jól megtermett legény, 25 éves, református, irni, olvasni tud, feddhetlen, de ezt már nem lehet szelid kinezésűnek mondani, hanem eléldő állá, meglehetősen mélyen fekvő, villogó szeme, teljesen összeszűrt szemöldöke önkénytelenül óvatosságra intik az embert, hogy evel a fraterrel nem jó érintkezni, és midőn beszél s stilyál, csakhamar észreveszi az ember, hogy aféle népröbunál van dolga, ki azt hiszi önmagáról, hogy nagy dolgokra lenne hivatva. Ily irányú hűstetekre megvan benne minden kellék; látszik, hogy álnok, ravasz, de amellett határozott s elszánt is.

A Botos által elmondottakból csak annyit ismer be, hogy a gyilkosság estéjén a Thury György konyháján volt ő is a Botos társaságában s pedig azon célból, hogy közödjön meg a maszk-ruhákat s bement, mert Botos hívta; elismeri, hogy Botossal együtt mentek haza, de tagadja, hogy gyilkossági szándékot fejezett volna ki Botos előtt, ő lefeküdt, a házból nem jött ki s jó reggel az erdőre ment, de nem igaz, hogy ottan Botos előtt a gyilkosságot beismerte volna; ötlet ártatlanul fogták el s tartják fogva.

Elölül szembesíti Kocsist Botossal s utóbbi szembe mondja Kocsisnak mindazt, a mit e tárgyban vallott volt.

Kocsis többször félbeszakította Botost, de nem azért, hogy magát mentse, hanem hogy gunyolódjék; mert teljes gunnyal mondogatta: „Csak mondjad — mondjad, ugy látom, jól tudod“, s ilyenkor egy sokat mondó mosoly űlt arcán.

Neki is a fejse és a kendő elömutattának, mire feleli, hogy egyiket sem ismeri, solahem látta.

Bevezetik Orót Istvánt. Ez egy fiatal 20 éves legény, a gyilkosság idejében a Thury-udvarban béres, málnási, református, feddhetlen, olvasni, irni nem tud. Az igazság kimondására figyelmeztetvén, a dolgot úgy adja elé, hogy a történet estéjén a házi kisasszony egy levelet adott által neki avval a rendelettel, hogy keresen valakit, aki Szentgyörgyre menne s ezt a levelet a postára feltenné; ő keresni ment, de senkit nem kapott, azért visszament az udvarba, hogy ezt jelentse s a levelet visszaadja. Mikor a konyhába akart volna nyitni, annak ajtaját zárva találta, de abban a pillanatban megnyit, maga Thury ur nyitotta meg a azt mondotta: „No itt meleg van, kapcádat száritatod“, s avval bement az ur a konyha mellett volt hálósobájába. Ő, Orót száritani kezdte a bocskorát, s nemokára benyitottak hozzá Botos Zsiga és Kocsis Miska, kérdeztek: lefeküdt-e? — s midőn mondá, hogy igen, Botos szivarat csinált magának s azzal elmentek, de ő is ment velök az udvarra, ott elváltak; Botos és Kocsis a kis kapun kimentek, ő pedig ment az istállóba s lefeküdt.

Elölül azon kérdésre: hogy tehette azt, hogy a konyhát és az ajtót zártalan hagyja, azt felelte, hogy nem akarta az urat felköltölni, de különben is csak azon évben szegődött az udvarba, még nem tudta a házi rendet.

A gyilkosságra vonatkozólag mit sem akar tudni. Következettá tanu kihallgatás. Első tanu Barti Viktorai akkori szolgáló csak annyit tud mondani, hogy azon éjszaka 11 óra tájt fektették le; ő még más két szolgálótársával a nagyságos asszony hálósobájában aludtak, minekölte bementek a konyhaajtóra a rudat feltették. Reggel mikor kijöttek, a konyhaajtót nyitva találtak s még körül nézett, hogy valjon nem veszett-e el valami; de csakhamar megnyugodtak, semmi sem hiányzott; későbbben kijött a nagyságos asszony s figyelmeztette, hogy lassan járjanak, nehogy az urat ki az előtti napon s éjjen K.-Vásárhelyt volt, nem aludt — felébrezzék.

Csak azután későre ugy 8—9 óra közt, mikor a nagyságos asszony az urat költötte, vették észre a borzúsított eseményt. Megjegyzi e tanu, hogy a konyhából nyílt ur szobája soha zárva nem volt, azon zár sem volt, a meleget is a konyhából kapta; a család többi tagjai onnan jó messze a nagy ebédön keresztül s így a harmadik szobában háltak.

Második tanu Szidó Julis, szintén szolgáló akkori időből, megerősíti első tanu bemoadását, egyebet nem tud mondani.

Harmadik tanu Barti Veronika, akkoron dajka az udvarban, csak azt tudja, a mit az előtte kihallgatott két tanu mondot.

Negyedik tanu Kocsis Ferenc szatócs Málnásán, azt vallja, hogy azon napon este boltjában volt Kocsis Mihály vádlott; nemokára oda jött Mihály Elek, aki azelőtt való nap a málnási erdőszabályozás ügyében Thuryval együtt K.-Vásárhelyt járt, s kérdezte ő s Kocsis is, hogy mit végeztek? Mihály Elek azt felelte hogy: „Ha ügyes emberek nem leszünk, baj lett volna.“ Erre azután vádlott Kocsis Mihály azt a megjegyzést tette: „Ezt mind az a dögös Thury csinálja, nem volna kár a házból kihuzni, de még nem késő!“

Vádlott Kocsis Mihály tagadja, hogy ilyen nyilatkozatot tett volna s azután is amellett marad, hogy tanu neki a mondotakat szemébe mondja.

Ötödik tanu Mihály Elek azt mondja, hogy azt a nyilatkozatot, melyet Kocsis Ferenc hallani vélt, ő nem hallotta, hanem igenis hallotta, hogy vádlott Kocsis Mihály azt mondotta: „Mégis sok kutyaságot csinál Thury ur!“

Vádlott Kocsis nem ismeri el, hogy ezt a nyilatkozatot is tette volna, nem ismeri el a Mihály Elekkel szembesített után sem, hanem elismer annyit, hogy mondotta: „Sok igazságtalanság történik ebben a faluban.“

Hatodik tanu Botos Ferenc, a vádlott Botos Zsiga édes apja az elömutatott fejszéről azt állítja, hogy nem az övék, nem ismeri; a gyilkosságról semmit sem tud.

Hetedik tanu Szakács Mihály, akkoron kocsis az udvarban, azt vallja, hogy azon éjen Olt szemén volt, s midőn hajnalban hazajött, béres Orót Istvánt nem lefeküte, hanem felöltést kapta az istállóban, az istállóajtót nyitva.

Orottal szembesítettven, Orót állítja, hogy le volt fektve, hogy az ajtót Szakács kopogtatására nyitotta meg.

Nyolcadik tanu Rakis József oltzemi lakos bizonyítja, hogy Szakács Mihály a gyilkosság éjjele néla volt, — lefeküdt, de mikor távozott, nem tudja; hihetőség korá reggel.

Kilencedik tanu Mihály János honvéd elismeri, hogy vádlott Kocsis Mihályval egy időben volt a Kocsis Ferenc boltjában, de szájából Thury urat érdeklő nyilatkozatokat, fenyegetéseket nem hallott.

Tizedik tanu Kovács Dénes azt vallja, hogy ő itt fogva lévén, egy alkalommal vádlott Orót Istvánt neki azt mondotta, hogy Botos Zsiga mondotta, miszerint mondja azt, a mit ő mondott; de ő, Orót, nem mondhatja, mert nem tudja.

Erre Orót azt mondja, hogy amit tanu állit, soha sem mondotta, de Botossal sem beszélt; hasonlólag Botos is azt mondja, hogy Orottal nem beszélt.

Tizenegyedik tanu Lénard Imre állítja, hogy itteni fogságában egy szobában volt Botos Zsigával, aki neki azt mondotta, hogy egy magyarországi ember tanította arra, hogy valjón Kocsis M.-ra, ha nem hibás is, mert így bizonyosan megszabadul.

Vádlott Botos szembesítettven tanuval, tagadja a tanu által mondotakat s megjegyzi, hogy épen ellenkezőleg tanu biztatta, hogy Kocsist ne nyomja, segítsen az élön, ne a holton.

Következnek a felolvasások:

I. Olvastatott a néhai Thury György özvegyének vallomása; ebben Kocsis Mihály és Botos Zsigmondot tartja tetteseknek

II. Felolvasatnak a bírói szemlérlő, boncolásról felvett jegyzőkönyvek - és felmutatnak a szemle-rajok.

III. Orvosi vélemény a fejszén és zsebkeendőn észlelt vérfoltokról; az orvosi vélemény a vérfoltokat emberi vérből származottaknak lenni állítja.

IV. Ez orvosi vélemény a kolozsvári orvostudományi kar által feltüvizsgáltatván, véleményeztetett: hogy „a fejszén és ruhán vér nem mutatható ki.“

Az erkölcsi s vagyoni bizonyítványok felolvasása után előlül a bizonyítási eljárás befejezettek nyilatvitván, felhívja az ügyészeget indítványának megtételére:

Alügyész Kabos Sándor kéri Botos Zsigmond és Kocsis Mihályt az orgyilkosság büntetében mint közvetlen tetteseket és Orót Istvánt mint bűntársat bűnösöknek kimondani s a két első élethossziglani, Orót Istvánt 20 évi, hetenkint egy napi börtönlal súlyosított börtönrre itélni, velok a kárt s költséget megtéríteni.

A Kocsis Mihály és Orót Istvánt védője ügyvéd Tóth Mihály a védenéi ellen emelt vád alanyi tényálladékát perrendszerehöz bebizonyítottak nem találja s azért Kocsis Mihályt a b. p. t. 287. s értelmében, bizonyítékok elégtelensége miatt, Orót Istvánt pedig a 288. s értelmében vád alól felmenteni kéri.

Botos Zsigmond védője ügyvéd ifj. Szabó Dániel védenéit a 288. s értelmében a vád alól felmenteni s ártatlannak nyilvánítani kéri.

Erre visszavonult a törvényszék s rövid felőrai tanácskozás után az előlül kihirdeti a következő ítéletet:

„Málnási Kocsis Mihály, Botos Zsigmond és Orót Istvánt az ellenök orgyilkosság büntete miatt emelt vád alól a b. p. t. 287. s értelmében bizonyítékok elégtelensége miatt fölmentetnek. Áros követelésével a polgári per utjára utasítatik.“

Vádlottak a kibírdetett ítéletben megnyugosznak, azt megköszönik, ellenben a királyi ügyészség az ítélettel megelégedve nem lévén, az ellen folyomást jelent.

Vádlottak a börtönbbe visszakísértettek; s a vég-tárgyalás esti 6 óraker véget ért.

Tájékozasul

Székely Gergely ur „Nyílt kérés“-ére.

Igénytelen egyik tagja lévén Háromszékmegye közigazgatási közgeinek, nem érzem magamat hivatva arra, hogy az annyi keserny és gunnyal és félremagyarázattal — hogy ne mondjam félrevezető szándékkal — irt cikkre az összes megtámadott közigazgatási tisztviselők nevében válaszoljak, mégis nem mulasztom el a nagy közönség tájékozasul a tényállást a maga valódiságában megvilágítani, miután az alispán ur távollétében a tisztelelt alólirt voltam az, aki a jelenlegi folyamatban lévő utcsinálás iránti intézkedés végrehajtását elrendeltem.

Hogy egyáltalában közlekedési utaink mily állapotba jutottak volt, azt hiszem, ezt mindenki tudja, s tudjuk legkivált, mi, kiknek ez iránt annyit panaszt és szemrehányást kellett hallani, és minek legfőbb oka épen az volt, hogy a mult évi rendkívüli időjárás által a gazdasági munkálatok bevégezésével is megkészt földmívelő népet már nem lehetett az idő viszontagsága miatt is a közmunka iránti kötelezettségére szoritani.

A közigazgatási bizottságnak egyik elhivatási ága lévén a közutak fentartásáról gondoskodni, maga közből az utak megvizsgálására oly tagokat küldött ki kiknek „független“ véleményéről bárki is meggyőződve lehet és van is, kiknek jelentéseiket egyhangulag jajdulnak fel azok szerencsétlen állapotairól s ennek következténytel lett a legközelebb tartott közgyűlés elébe beterjesztve egy tervezet, a törvényhatósági utakkak ódszerűbb felosztása iránt, és mely utak hálózatának kiterjedése jóval kevesebb és így könnyebben megcsinálható lett volna, ha nem kellett volna még a Kökösz-Szotyor-Kilyén-sepsi-szentgyörgyi vonalat is bevenni. Ezen vonalnak is bevétele a közgyűlés jóváhagyta a tervet s a közmunka felhasználását pedig rábízta a közigazgatási bizottságra, mely a helyell közel felmerülhető nehézségek elhárításáról esetőlisetre gyorsabban bír intézkedni, mint a ritkábban összejülő közgyűlés.

Eközben érkezett le a közmunka és közlekedésiügyi miniszter urnak azon komoly rendelete, hogy felelősség terhe alatt a hadászati utvonalaknak jelölt törvényhatósági utak azonnali jókárba helyeztessenek, és egyszerűsind annak ellenőrzésére egy főmérnök küldetett ki, kinek véleményes jelentése folytán intézettel el a jelenleg folyamatban lévő utmunkák teljesítése a folyó évre leendő beszámítás feltétele mellett.

Hogy a Sepsi-Szentgyörgy-rétyi utvonali is bevétezet, ez igen természetes kiegészítése az egésznek, miután ezen utvonali kapcsolja össze a Feketegy és Olt völgyét, s hadászati tekintetből ezen kapcsolatra szükség van.

Mi illeti az utakkak és egyes községekre történt felosztását, az a mérnöki hivatal által a bejött hivatalos közmunka-kimutatások alapján történt és Sepsi-Szentgyörgy városára 858 igás napszám után osztott Réty felé 300 kavics-halom és 300 halom kő, Málnás felé 260 kavics-halom, Kézdi-Vásárhelynek 948 igás napszám után osztott 470 kavics-halom és így tovább. Közép számítás szerint minden igás napszám után esik 1/2 kavics-halom, és erre vétetik igénybe — oly dráklói szigorral — a kirendelt községeknak összes egy évi munkaereje.

Es így nem áll az sem, hogy S.-Szentgyörgy városa kedvezményeztetnék, mert ha a városok beosztattak a magyére, egyforma mértékkel kell mérni nekik is, és munka erejökön felüli kötelezettségre valóban nem erőszakolhatók.

A többi községek munkaereje fentartott Sepsiben: a Borosnyók-Bodza; Orbaiban: a Maska-rovásznai, Kézdiiben: K.-Vásárhely-Bükszad-baróthi utvonala. Tehát hol van itt kedvezményes kortekkedés?!

Hogy egyes községek kénytelenek voltak kavicsoat vásárolni más községektől és egyesektől is, ezáltal senki meg nem raboltattak, s legfőbb sajnás az, hogy magányosok felhasználva a helyzet kényzszerűségét, lehető drága pénzért adtak kavicsoat. De ezzel bajom nincs: „szemesed a világ“ mond a példabeszéd. . . . De azért senki ne kérjen olyasmit, hogy nyert haszna fejében, még az állam adóba számitassék be közmunka erejével teljesített kellett kötelezettsége. . . . Ez meggondolatlanúság! . . . meggondolatlanúság annál is inkább, mert senkitől közmunka erejére megállapított kötelezettségen felül nem követelték, ezt pedig a jelen időben annál könnyebben teljesítheti mindenki, mert a téli idő kedvez, s így most leróva terhet, nyugodtan nézhet mindenki a tavasz megyültával bekövetkező gazdasági teendőivel szembe.

Tájékozasul csak ennyit kívántam megjegyezni; bővebb magyarázatokra ily rögtönözve időm nincs. Nincs arra sem, de volna se akarnék kiterjedni, hogy a cikknek csipességére feleljek. A cikkírónak személye sokkal ismeretesebb és tisztelbteb, hogy sem róla valaki rossz akaratot tenne fel; s ha ő fel is akar tenni ilyesmit a tisztviselőkről, nem hiszem hogy felténné az azokkal tartó nagy többségről.

Horváth László, megyei főjegyző.

Vidéki hang.

Sepsi-Martonos, 1877. jan. 30.

„Minden jó mikor a dolgok alkotójának kezébl kikerül s az emberek kezei közt minden elfajul.“

Balambértől a legújabb korig hányféleleken és hányszor lön igazolva Rousseau-nak e mondása?!

Nem szándékunk behatolni tanulmányokkal argumentálni az állítás valódiságát, ezuttal csak egy közelebbi magas intencióra torjeszük ki figyelmüket, mely szinte egy félországban okozott általános zajt és lámentációt. Értjük az utak kavicsozását, porondozását. Ha, ha! . . . téiben porondozás! Nem külörpén hangzik-e ez?!

Önkénytelenül eszünkbe juttatja a mesebeli boszorka királyának szörnyű követelését, melylyel mostoháját kényyszeríti, hogy estől reggelig egy kolossális erdőből kiszagasson, a helyet főlzántsá, s aricskával bevessé, s abból főlötökre az udvari személyzet számára egy havas nagyságu puliszkát tálaljon föl királyi asztalára. Jövöben valószínűleg a napot kellend a földre erőszakolni. . . . Az egyszerű leány királyának